

6.k.191
7/3864

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 937

06 TEMMUZ 2009

Konu : Yazılı Soru Önergesi

8988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : T.B.M.M Başkanlığının 16.06.2008 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-6827 sayılı yazısı.

Ankara Milletvekili Sayın Nesrin BAYTOK'un tevcih ettiği, 7/3864 esas nolu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, Enerji İşleri Genel Müdürlüğü, Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü ve Türkiye Elektrik İletim A.Ş. Genel Müdürlüğünden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :

EK-1 Önerge Cevabı (7 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği : Bilgi :
TBMM Bşk. Başbakanlık

ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN NESRİN BAYTOK'UN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/3864)

Soru 1:

Enerji Bakanı Hilmi GÜLER'in "Arz güvenliği meselesi bizim değil, EPDK'nın sorumluluğunda" şeklinde açıklama yaptığı basın organlarına yansımıştır. Bu konuda Enerji Bakanının yukarıda belirtilen sözlerini teyit ederek "Zaten yasada bu böyle" dediği, 22.5.2008 tarihli Anadolu Ajansı Bültenine de yansımıştır. Bununla birlikte 2005 yılında Enerji Bakanlığı tarafından EPDK'ya gönderilen bir yazıda "Arz güvenliği sorunu var, kamunun da yatırım yapmasını istiyoruz." talebinin iletildiği, EPDK'nın da "özel sektör yetersiz kalıyor diyorsanız EÜAŞ da yatırımcı olabilir" yanıtını verdiği bilgisi de basında yer almıştır. Bu çerçevede;

- Sizin döneminizde (Kasım 2002'den bugüne kadar) projelendirilmiş ve üretime başlamış elektrik üretim tesisi var mıdır?

Cevap 1:

Projesi 2003 yılı başından itibaren onaylanarak işletmeye alınan santrallerin kurulu gücü 4129,8 MW'tır. 2003-2008 yılları arasında işletmeye açılan santrallara ilişkin bilgiler, EK'te yer alan Tablo-1'de verilmektedir.

Soru 2:

Sizden önceki dönemde projesi hazırlanıp, sizin iktidar döneminizde tamamlanarak devreye alınan üretim tesisleri hangileridir?

Cevap 2:

Önceki dönemde projesi hazırlanan ve dönemimizde tamamlanarak işletmeye açılan santrallara ilişkin bilgiler, aşağıda yer alan Tablo-2'de verilmektedir.

Tablo-2: Önceki Dönemde Projesi Hazırlanan ve Dönemimizde İşletmeye Açılan Santrallar

Santral Adı	Kurulu Güç (MW)	İşletmeye Giriş Tarihi
Muratlı Barajı /Artvin	115,0	02.06.2005
Şanlıurfa Tüneli	52,0	01.03.2006
Borçka Barajı /Artvin	300,6	28.02.2007
Torul Barajı/Gümüşhane	105,6	16.10.2008
Afşin Elbistan B Santrali	1.440,0	15.02.2005-17.09.2006 23.06.2006-13.11.2006
Çan Termik Santrali	320,0	15.02.2005
Yamula Barajı HES (YİD)	100,0	30.07.2005
İskenderun En.Üre.Tic.A.Ş. (Yİ)	1.320,0	22.11.2003
Baymina Enerji A.Ş.(Yİ)	798,0	04.02.2004
İzmir Elek.Üretim Şti.(Yİ)	1.590,7	28.03.2003
Toplam (MW)	6.141,9	

Soru 3:

Elektrikte arz güvenliğinin Enerji Bakanlığının sorumluluğunda olmadığına ilişkin ifadeler size mi aittir? Bu ifadelerin siyasi ve hukuki dayanakları nedir?

Cevap 3:

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun arz güvenliğine ilişkin "Arz güvenliği" başlıklı ek 3 üncü maddesinde aynen, "a) Görev ve sorumluluklar: Bakanlık, elektrik enerjisi arz güvenliğinin izlenmesinden ve arz güvenliğine ilişkin tedbirlerin alınmasından sorumludur. Arz güvenliği bağlamında;

1) Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi, iletim kısıtlarını asgari seviyeye indirecek şekilde iletim şebekesinin planlanmasından, tesisinden, işletilmesinden, sistem güvenilirliğinin muhafaza edilmesinden ve üretim kapasite projeksiyonu ile 20 yıllık Uzun Dönem Elektrik Enerjisi Üretim Gelişim Planının hazırlanmasından sorumludur. Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi, sistem güvenilirliğinin muhafaza edilmesini teminen ve yeterli kapasite olmaması nedeniyle oluşabilecek bölgesel sistem ihtiyaçlarını karşılamak üzere, yan hizmetler anlaşmaları kapsamında yeni üretim tesisi yaptırmak ve/veya mevcut üretim tesislerinin kapasitelerini kiralamak amacıyla ihale yapabilir. İhaleler çerçevesinde Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi tarafından ödenecek kapasite kiralama bedeli sistem işletim fiyatına yansıtılmak suretiyle, enerji bedeli ise kullanım amacına bağlı olarak Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği çerçevesinde piyasa katılımcıları tarafından ve/veya ticari yan hizmetler anlaşmaları kapsamında sistem işletim fiyatına yansıtılmak suretiyle karşılanır. Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi tarafından yan hizmetler anlaşmaları kapsamında kapasite kiralama amacıyla yapılacak ihaleye ilişkin usul ve esaslar, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 3 ay içerisinde Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi tarafından hazırlanacak ve Kurul tarafından onaylanarak yürürlüğe girecek yönetmelik ile düzenlenir.

2) Perakende satış lisansına sahip dağıtım şirketleri, bölgelerindeki serbest olmayan tüketicilerin elektrik enerjisi ve kapasite talebini karşılamakla yükümlüdürler. Söz konusu tüzel kişiler her yıl Aralık ayı sonuna kadar, gelecek 5 yıl için, tahmin ettikleri elektrik enerjisi puant güç taleplerini, ihtiyaç duydukları elektrik enerjisi miktarını, bu miktarın temini için yaptıkları sözleşmeleri ve ilave enerji/kapasite ihtiyaçlarını Kuruma bildirmek zorundadır.

3) Serbest tüketicilerin elektrik enerjisi talebini karşılayan tedarikçiler her yıl, serbest tüketicilerle yaptıkları sözleşmeler kapsamında enerjiyi temin edecekleri kaynakları, bir önceki yılın Aralık ayı sonuna kadar tedarikçi bazında Kuruma bildirmek zorundadır.

4) Kurum, lisans verilen üretim tesislerinin gerçekleştirmelerinin izlenmesinden, ilgili mevzuat kapsamında bu tesislerin öngörülen zamanda devreye girmesi için gerekli önlemlerin alınmasından, Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi tarafından yapılacak arz-talep dengesi çalışmalarında kullanılmak üzere, 5 yıl içerisinde işletmeye girecek ve arz hesabında dikkate alınacak lisanslı yeni üretim kapasite miktarlarının Bakanlığa düzenli aralıklarla bildirilmesinden sorumludur.

b) Gerekli kurulu gücün yeterli yedek kapasite ile oluşturulması: Arz güvenliğinin temini için gerekli yedek kapasite de dâhil olmak üzere yeterli kurulu güç kapasitesinin oluşturulması amacıyla kapasite mekanizmaları oluşturulur. Kapasite mekanizmalarının oluşturulmasına ilişkin usul ve esaslar bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay içerisinde, Kurum görüşü alınarak Bakanlık tarafından hazırlanacak ve Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe girecek yönetmelikle belirlenir.

c) Arz güvenliğinin izlenmesi ve değerlendirilmesi: Gelecek 20 yılı kapsayan Türkiye Elektrik Enerjisi Talep Projeksiyonu Raporu, her iki yılda bir Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Kurum görüşleri de alınmak suretiyle Bakanlık tarafından hazırlanır ve yayımlanır. Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi, Türkiye Elektrik Enerjisi Talep Projeksiyonu Raporunun yayımlanmasını müteakiben, gelecek 20 yılı kapsayacak şekilde yapılan talep tahminini, mevcut arz potansiyelini, potansiyel arz imkânlarını, yakıt kaynaklarını, iletim ve dağıtım sisteminin yapısı ve gelişme planlarını, ithalat ve/veya ihracat imkânlarını ve kaynak çeşitliliği politikalarını dikkate alarak enerji politikalarının belirlenmesinde yararlanmak üzere Uzun Dönem Elektrik Enerjisi Üretim Gelişim Planını hazırlayarak Bakanlığın onayına sunar. Bu

plan onaylanmasını müteakip Bakanlık tarafından yayımlanır. Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi, üretim kapasite projeksiyonu kapsamında her yıl gelecek 5 yılı kapsayacak şekilde, Uzun Dönem Elektrik Enerjisi Üretim Gelişim Planına göre gerçekleştirmeler ile kısa ve orta dönem arz-talep dengesini belirleyerek Bakanlığa ve Kuruma sunar.

Bakanlık, her yıl 31 Aralık tarihine kadar, yukarıda belirtilen çalışmaların ve Kurum tarafından hazırlanan Elektrik Piyasası Gelişim Raporunun sonuçlarına göre arz-talep dengesini, kaynak çeşitliliğini, iletim ve dağıtım sistemi ile üretim tesislerinin durumunu dikkate alarak Elektrik Enerjisi Arz Güvenliği Raporunu hazırlar ve Bakanlar Kuruluna sunar. Rapor, elektrik piyasasının gelişimi ve işlemesi hakkında değerlendirmeleri ve arz güvenliği açısından tespitleri, sorunları ve çözüm önerilerini kapsar. Elektrik üretim yatırımlarının elektrik enerjisi talebini karşılayamaması ve/veya puant gücün belirli bir yedekle karşılanmasında yetersiz kalınacağına tespiti halinde, tedarikçilerin talebini karşılamak üzere Bakanlar Kurulu kararıyla merkezi bir yarışma düzenlenebilir. Bu yöntemlere ilişkin usul ve esaslar bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay içerisinde Kurum görüşü alınmak suretiyle Bakanlık tarafından hazırlanacak ve Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe girecek yönetmelikle belirlenir.

Yukarıda öngörülen tedbirlerle de arz güvenliğinin sağlanamayacağına Bakanlık tarafından tespit edilmesi halinde, kamu elektrik üretim şirketlerine gerekli üretim tesisi yapma görevi de dahil arz güvenliği bakımından gerekli görülen tedbirleri almaya Bakanlar Kurulu yetkilidir” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen hükümden de anlaşıldığı üzere elektrik ve enerji arz güvenliğinden Bakanlığım, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla birlikte sorumludur.

Soru 4:

Enerji Bakanlığının elektrik üretimi yapma yetkisi olup olmadığına ilişkin olarak, Bakanlığınız ve EPDK arasında 2005 yılında yazışma yapıldığı doğru mudur? EPDK arz güvenliğini sağlamak üzere EÜAŞ'ın yatırım yetkisinin bulunduğunu Bakanlığınıza bildirmiş midir?

Cevap 4:

Bakanlığım ile EPDK arasında, 2005 ve 2006 yıllarında muhtelif yazışmalar yapılmış olup bu yazışmalarda, mevcut üretim lisanslarının gerçekleşme durumu ile 2009 yılından sonra arz güvenliğine ilişkin olarak alınabilecek tedbirler hususunda EPDK'nın görüşleri talep edilmiştir. EPDK, cevabi yazılarında, alınabilecek tedbirlerle ilgili önerilerini Bakanlığımıza göndermiştir. Söz konusu yazılarda özetle, serbest piyasanın tam olarak oluşturulması halinde, arz güvenliğine ilişkin herhangi bir sorun yaşanmayacağı vurgulanmış ve kamu tarafından yatırım yapılması hususunun Bakanlığım sorumluluğunda olduğu ifade edilmiştir.

Soru 5:

Bu durumda özel sektörün de yeterli elektrik yatırımı yapmaması halinde, enerji temininde ciddi aksamlar ve fahiş fiyat artışları olabilecektir. Böyle bir gelişmeye karşı enerji arz güvenliği nasıl sağlanabilecektir?

Cevap 5:

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, iletim faaliyetleri hariç olmak üzere, diğer faaliyetlerin ve yatırımların özel sektör tarafından yapılmasını öngörmektedir. Özel sektör tarafından gerekli yatırımların yapılmasını teminen alım garantisini de içeren birtakım teşvik uygulamaları başlatılmıştır. Bu tür uygulamaların özel sektör yatırımlarını hızlandıracağı ve dolayısıyla arz güvenliğinin sağlanacağı düşünülmektedir. Ancak buna rağmen arz güvenliğinin tehlikeye girdiği durumlarda 4628 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesinin son fıkrasında yer alan “Yukarıda öngörülen tedbirlerle de arz güvenliğinin sağlanamayacağına Bakanlık tarafından tespit edilmesi

halinde, kamu elektrik üretim şirketlerine gerekli üretim tesisi yapma görevi de dahil arz güvenliği bakımından gerekli görülen tedbirleri almaya Bakanlar Kurulu yetkilidir” hükmü gereğince her türlü önlem alınacaktır.

Soru 6:

Yıllık enerji talep artışı ne kadardır? Bir önceki yıla göre 2007 yılında gerçekleşen üretim artışı ne kadar olmuştur?

Cevap 6:

2001-2008 yılları arasındaki üretim-tüketim miktarları ve artış oranları aşağıda yer alan Tablo-3’te verilmektedir.

Tablo-3: 2001-2008 Yılları Arasında Elektrik Üretim ve Tüketim Miktarı

YILLAR	Üretim (milyon kWh)	Artış Oranı (%)	Tüketim (milyon kWh)	Artış Oranı (%)
2001	122.724,7		126.871,3	
2002	129.399,5	5,4	132.552,6	4,5
2003	140.580,5	8,6	141.150,9	6,5
2004	150.698,3	7,2	150.017,5	6,3
2005	161.956,2	7,5	160.794,0	7,2
2006	176.299,8	8,9	174.637,3	8,6
2007	191.237,0	8,5	189.523,0	8,5
2008*	198.329,8	3,5	198.057,7	4,2

*Geçici

Soru 7:

Uluslararası piyasalardaki santral üreticilerinin imalat bantlarının, başta Çin ve Hindistan olmak üzere ileri kalkınma hızına ulaşmış ülkelerin artan enerji talebi nedeniyle önümüzdeki 3 yıllık süreçte dolu olduğu belirtilmektedir. Bakanlığınız, enerji arz güvenliğinin sağlanması bakımından bu durumu nasıl değerlendirmektedir?

Cevap 7:

Ülkemizdeki gelişmelerin yanı sıra uluslararası piyasalardaki gelişmeler de Bakanlığımca yakından izlenmektedir. Özel sektör tarafından EPDK’ya yapılan üretim lisansı başvuruları incelediğinde, verilmiş olan yaklaşık 18.000 MW’lık lisansın yanında, başvuru, inceleme-değerlendirme ve uygun bulma gibi çeşitli seviyelerde yaklaşık 110.000 MW’lık bir üretim tesisi kurma ve üretim lisansı talebinin bulunduğu görülmektedir. Enerji yatırımları pahalı ve geri dönüşü diğer birçok sektöre göre daha uzun süren bir yatırımlardır. Yatırım yapacak özel şirketler, lisans başvurusu yaparken başta türbin olmak üzere diğer birçok makina-teçhizata ilişkin gerekli bağlantıları da yapmaktadırlar. Buna ek olarak, yatırımcılara, Bakanlığım tarafından, söz konusu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi esnasında karşılaştıkları zorlukların ortadan kaldırılmasına ilişkin her türlü destek sağlanmaktadır.

Soru 8:

Kamu termik santralleri artan enerji talebini karşılamak üzere gerekli bakım ve tadilatlar yapılamadan çalıştırılmakta mıdır? Bazı tesislerin %20’nin altında bir verimle çalıştırıldığı doğru mudur?

Cevap 8:

Termik santrallerimiz gerekli bakım ve rehabilitasyonlar yapılmadan çalıştırılmamaktadır. Uzun yıllar işletilen termik ve hidrolik santrallerimizde yeni teknolojiler kullanılarak verimi yükseltmek ve üretim kapasitesini artırmak için rehabilitasyon çalışmaları devam etmekte olup santrallerin %20'nin altında bir verimle çalıştırılması söz konusu değildir.

Soru 9:

Mevcut kamu santrallerinin onarım ve rehabilitasyon yatırımları ne durumdadır, ihmal söz konusu mudur? "Nasıl olsa özelleştirilecek, alan yapsın" gibi bir değerlendirme söz konusu mudur?

Cevap 9:

Elektrik Enerjisi Sektörü Reformu ve Özelleştirme Stratejisi Belgesi gereğince bütün termik santrallerimizde, rehabilitasyon çalışmaları, 2005 yılından itibaren bir program çerçevesinde yürütülmektedir. Gerek termik gerekse hidrolik santrallerimizde ihmal söz konusu olmayıp onarım ve rehabilitasyon çalışmaları hızlı bir şekilde devam ettirilmektedir.

Soru 10:

Geçen yılın ikinci yarısında, EÜAŞ Hidrolik Santral üretimlerine dayalı elektrik satış fiyatını 3.3 Ykr'tan 2.2 Ykr'a neden düşmüştür? Bu fiyat düşürmek kararı girdi maliyetlerinde bir düşüş olduğu için mi alınmıştır, yoksa özel sektör elektrik fiyatlarındaki artışı kamufle etmek için mi alınmıştır?

Cevap 10:

EÜAŞ hidroelektrik santral üretimlerine dayalı elektrik birim satış fiyatının 3,3 YKr'tan 2,2 YKr'a indirimi ile ilgili işlem, 2007 yılının ikinci yarısının tamamında yapılmayıp son üç ayda, Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın talebi doğrultusunda, Finansman Kararnamesi çerçevesinde yapılmıştır.

Soru 11:

Dengeleme Uzlaşma Piyasası Uygulamalarında belli bir saat için alınan teklifler içerisindeki en yüksek fiyat üzerinden, o saat içerisinde enerji satan tüm şirketlere de ödeme yapılmaktadır. Neden her bir firmaya kendi teklif fiyatında ödeme yapılmamaktadır?

Cevap 11:

Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği çerçevesinde; piyasa katılımcılarının portföylerini dengelemelerine olanak tanıyan, Sistem İşletmecisi'nin sistemi dengelemesi için bir araç niteliğinde olan ve yeni yatırımların teşvik edilmesine ilişkin fiyat sinyalleri içermek suretiyle arz güvenliğine de katkı sağlayacak olan ikili anlaşmaları tamamlayıcı nitelikteki gün öncesi ve dengeleme güç piyasalarının oluşması hedeflenmektedir.

Bu piyasalara teklif veren katılımcılara uygulanacak fiyatların belirlenmesinde, marjinal fiyatlandırma ve teklif fiyatı üzerinden fiyatlandırma şeklinde iki temel yaklaşım öne çıkmaktadır. Her iki uygulamanın da avantajları, dezavantajları ve piyasa fiyatı üzerine etkileri üzerinde geniş kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yapılmış olan bu çalışmalara bakıldığında, teorik olarak, her iki mekanizma sonucunda oluşan fiyatların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebi, teklif fiyatı üzerinden ödeme yapılan mekanizmalarda, katılımcıların kendi değişken maliyetleri ne olursa olsun, her bir saat için marjinal fiyatı tahmin etmeye çalışarak teklif fiyatlarını marjinal fiyatlara yaklaştırmaya çalışmalarıdır.

Belirli bir olgunluğa erişmiş olan piyasalarda, her iki alternatifin piyasa fiyatına etkilerinin benzer olması beklenirken uygulamada bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Mevcut piyasa yapısı içinde marjinal fiyatlandırma uygulaması, arz güvenliği ve piyasada oluşacak fiyatların istikrarı açısından daha avantajlı görüldüğü için tercih edilmektedir.

Soru 12:

Dengeleme Uzlaşma Piyasası üzerinden satın alınan enerji bedelleri, banka kredisi kullanılarak kuruluş yasasına aykırı bir biçimde TEİAŞ tarafından mı ödenmektedir?

Cevap 12:

Dengeleme Uzlaştırma Piyasasında katılımcıların toplam alacak tutarının, toplam borç tutarlarına eşit olması nedeniyle TEİAŞ'ın, dengeleme ve mali uzlaştırma sistemine ilişkin olarak, banka kredisi kullanması veya başka bir şekilde borçlanması söz konusu değildir.

EK:

Tablo-1: 2003 - 2008 Yılları Arasında İşletmeye Açılan Santraller

Santraller	2003 Yılı			2004 Yılı			2005 Yılı			2006 Yılı			2007 Yılı			2008 Yılı		
	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet	Kurulu Güç (MW)	Santral Adet
Özel Santraller (Lisans Almış)	388,4	25	569,4	27	1.183,1	40	619	39	383,7	35	972	44						
Kamu Santralleri	0	0	0	0	680	2	1.080,0	1	0	0	0	0						
	0	0	0	0	115	1	52	1	300,6	1	0105,6	1						
Yap-İşlet Santralleri	2.910,7	2	798	1	0	0	0	0	0	0	0	0						
Yap-İşlet-Devret Santralleri	0	0	0	0	100	1	0	0	0	0	0	0						
Toplam	3.299,1	27	1.367,4	28	2.078,1	44	1.751,0	41	684,3	36	1077,6	45						